

TEXEL VE İLE DE FRANCE KOYUN YETİŞTİRİCİLİĞİNE AİT ÖZETLER

Caiheiros, C.F. and Ramalho, B.M. (1967) - Portekiz'de Bazı Koyun Irklarının Tanımı. - A.B.A. (3628), Vol : 36, No. 4, Dec. 1968.

1962 yılında Portekiz'e bir miktar Southdown, Suffolk, II - de France ve Berry koyunları ithal edilmiştir. 1962 - 1966 Yılları arasında, yetiştirme merkezinde, 37 Southdown, 39 Suffolk ve 42 II - de - France dişi ve erkek kuzuların permormansları üzerinde çalışılmıştır. Bu ırklarda, 4 yıllık periyotta, mortalite nisbeti sıra ile % 21.6, % 51.3 ve % 21.4 olarak; Kuzulama nisbeti % 52.0, % 76.7 ve % 89.9 olarak; Koyunlarda gebelik ortalaması sıra ile % 109.1, % 128.8 ve % 152.5 olarak tesbit edilmiştir. Doğan 88 Southdown kuzusunun 72 si yaşamıştır. Süt kesiminde ise 48 baş kalmıştır. Buna uygun olarak Suffolk'larda 95, 85 ve 65 II - de - France'larda 124, 122 ve 109 olarak bulunmuştur. Ortalama kesim ağırlığı yaşı Southdown ırkında 142.3, Suffolk ırkında 113 ve II - de France ırkında 117 gün olarak tesbit edilmiştir. Bu günlerde her 3 ırktaki canlı ağırlık sıra ile 19.58, 30.30 ve 30.10 Kg. olarak; Ortalama et randımanı ise sıra ile % 48.8, % 53.5 ve % 53.9 olarak tesbit edilmiştir. Neticede II - de France koyunlarının Portekiz şartlarına diğer ırklara nazaran daha iyi adapte oldukları anlaşılmıştır.

Dr. Mehmet ÖRKİZ

Rougeot, J. (1963) - Koyunlardan Alınan Nümunelerde Yapağı Elyaf Uzunluğunun dağılımını etkileyen faktörler. - A.B.A. (1119), Vol : 32, No. 2, Juna 1964.

II - de - France koyunlarda elyaf uzunluğundaki dağılıma ait veriler 1958 ve 1959 Haziran kırkımında alınan nümunelerden elde edilmiştir. Nümuneler sol böğür üzerinden alınmıştır. Lüledeki bütün kısa elyaf titizlikle ayıklanmıştır. 2 nci kırkımda % 6 - 12 kırık elyaf, % 3 dökülmüş veya yeni gelişmiş elyaf ve % 80 - 90 normal elyaf tesbit edilmiştir. Bu sonuncular uzunluk bakımından büyük

bir varyasyon göstermişlerdir. Lülede en uzun olanlar kısa olan elyafattan iki kere daha uzun bulunmuştur. Çeşitli yaşlı nünunelerde elyaf uzunluğunun dağılımı histoğramlarda gösterilmiştir. Genç lülelerde normal elyafın nisbeti daha az bulunmuştur. Normal elyafın dağılımı logaritmik olarak grafiklendirilmiştir. Kırkımda dağılımın düzensiz olduğu görülmüştür. Elyafın gelişmesini etkileyen, yapağıda S³⁵ sistine bağlı keratin periyodik olarak ölçülmüştür. Kısa elyaf ile uzun elyafın gelişim derecesindeki farklılık aynı lülede elyaf uzunluğu varyasyonu için menfi bir puvan olarak tesbit edilmiştir.

Dr. Mehmet ÖRKİZ

Ragab. M.T. and Ghoneim, K.E. (1961) - Texel koyununun yapağı karakterleri. - A.B.A. (1222), Vol. 31. No. 2, June 1963.

1956 Ocak ayında, takriben 10 aylık 10 baş koç ve 385 baş Texel koyunu Hollanda'dan Mısır'a getirilmiş. Bunların 12.24 ve 36 aylık kirli gömlek ağırlık ortalamaları sıra ile 4.43 ± 0.05 , 3.14 ± 0.05 ve 3.08 ± 0.04 Kg. olarak tesbit edilmiştir. Gelişiminin büyük bir kısmını Hollanda'da tamamlamış olan 12 aylık koyunlarda yapağı verimi en fazla olarak bulunmuştur. Çevre şartlarının değişmesi ile ilgili olarak yapağı veriminde azalma meydana gelmiştir. Hollanda menşeyli koyunlar ile Mısır'da doğan 2 yaşlı koyunlarda yapağı verimi sıra ile 3.14 ve 3.09 Kg. olarak tesbit edilmiştir. Aradaki fark istatistiki olarak önemli çıkmamıştır. Kirli gömlek ağırlığının tekrarlama derecesi 0.55 ve katılım derecesi 0.31 olarak bulunmuştur. Temiz yapağı nisbetinin ortalaması 12 aylık koyunlarda % 62.08, 24 aylık koyunlarda % 63.66 ve 36 aylık koyunlarda % 72.01 olarak tesbit edilmiştir. İthal edilen texellerde (12 aylık) temiz yapağı nisbeti Mısır'da doğanlara nazaran önemli derecede yüksek bulunmuştur. Temiz yapağı veriminin tekrarlama derecesi 0.22, kalıtım derecesi 0.24 olarak hesaplanmıştır. Bölge şartlarının yapağıda elyaf inceliği üzerine etkili olmadığı müşahade edilmiştir. Elyaf inceliğinin tekrarlama derecesi 0.41, katılım derecesi 0.23 olarak tesbit edilmiştir. 2 Cm. deki krimp sayısı 6.79 - 7.15 arasında değişmekte olup, değişik çevre şartlarının krimp sayısı üzerine tesir etmediği görülmüştür. Krimp sayısının katılım derecesi 0.30 olarak bulunmuştur. Çevre şartlarının değişmesi lüle uzunluğunun azalmasına sebeb olmuş ve bu kurudaki koyunlarda sağılan koyunlara nazaran istatistiki olarak önemli bulunmuştur. Lüle uzunluğunun

katılım derecesi 0.29 olarak tesbit edilmiştir. Elyaf uzunluğu lüle uzunluğunda olduğu gibi aynı trendi göstermiştir. Kemp nisbeti 12 aylık koyunlarda 0.15 ± 0.02 , 36 aylık koyunlarda 0.34 ± 0.01 ve Mısır'da doğan 12 aylık koyunlarda 0.23 ± 0.01 olarak hesaplanmıştır. Kemp elyafı nisbetinin katılım derecesi 0.14 olarak tesbit edilmiştir. Elyaf dansitesi yaz aylarında en düşük kış aylarında ise en yüksek olmuştur. Çeşitli karakterler arasındaki fenotipik korelasyonlar tabloda gösterilmiştir.

Dr. Mehmet ÖRKİZ

Romagosa Vila, J.A. (1968) - Texel koyun ırkı. - A.B.A. (1964), Vol. 37, No. 2, June 1969

1953 ten itibaren İspanya'da Texel koyunları yetiştirilmeğe başlanmıştır. İthal edilen 303 baş damızlık erkek ve dişi texel koyunu çeşitli çiftliklere dağıtılmıştır. Saf texel ırkının İspanya şartlarındaki adaptasyonları çok kötü olmuş ve onların hemen çoğu ölmüştür. Mamafi, Texel koyununun iyi vasıflı lokal ırklarla melezlemelerinde muvaffak olunmuştur. Lokal yerli koyunlara texel koçları kullanmakla elde edilen kuzuların 2 aylık canlı ağırlığı 22 - 25 Kg.a çıkmıştır. Halbuki, lokal ırkın kuzuları eşit ağırlığa 4-5 ayda gelmektedir. İkizlilik 3 ncü jenerasyonda % 45-60 7 nci jenerasyonda % 75-80 olmuş 5 nci jenerasyondan itibaren süt verimlerinde artmıştır.

Dr. Mehmet ÖRKİZ

Kooistra, D., Vos, M.P.M. and Politiek, R.D. (1966) - Texel koyunlarında yapağı kalitesi ve gömlek ağırlığı üzerine bazı çevre şartlarının ve genetik faktörlerin etkisi. - A.B.A. (2161), Vol. 34, No. 3, Sept. 1966

Texel ırkı koyunlarda yapağı kalitesi ve gömlek ağırlığının tayininde; doğum tipi, doğum zamanı, yılda koyunun düşürdüğü kuzu sayısı, koçun yaşı ve koçun genotipinin etkileri incelenmiştir. 950 koyun ve bunların sıfatında kullanılan 50 koç ile herbirinin en az 10 kızından elde edilen veriler üzerinde analizler yapılmıştır. Yapağı karakterlerinin nesillere intikali için koyunlar aynı sülaleden gelen koçlarla tohumlanmışlardır. Gömlek ağırlığına ve yapağı kalitesi üzerine yılların önemli derecede etkisi olduğu görülmüştür. Ananın yaşının ve doğum tipinin yapağı karakterleri üzerine önemli derecede bir etkisi olmadığı tesbit edilmiştir. Ananın ve babanın, kızlarının yapağı karakterleri üzerine önemli derecede genetik et-

kisinin olduğu anlaşılmıştır. Seleksiyonda parentral performansın projeni test için lüzumlu olduğu kanaatine varılmıştır. Koçlar için yapılan hesaplamalarda; gömlek ağırlığının kalıtım derecesi 0.59 ve yapağı karakterleri için kalıtım derecesi 0.44 olarak tesbit edilmiştir. Bunlara ait genotipik ve fenotipik korelasyonlar - 0.39 ve 0.42 olarak bulunmuştur.

Dr. Mehmet ÖRKİZ

Morsy, M.M. and Karam, H.A. (1967) - Mısır'da Tahreer ilinde yetiştirilen Texel kuzularında mortalite nisbetleri ve vücut ağırlıkları. - A.B.A. (496), Vol : 37, No. 1, March 1969

1957 Yılında 209, 1958 yılında 173 ve 1959 yılında 156 texel koyunu sifata alınmıştır. Kuzularda doğum ağırlığı ortalaması erkeklerde 4.1 Kg., dişilerde 3.9 Kg.; Süt kesim ağırlığı ortalaması erkeklerde 21.8 Kg., dişilerde 19.4 Kg. ve 12 aylık canlı ağırlık ortalaması erkeklerde 31.3 Kg., dişilerde 30.9 Kg. olarak bulunmuştur. Cinsiyetler arası doğum ağırlığı ve süt kesim ağırlığındaki farklılıkların istatistiki olarak önemli olduğu tesbit edilmiştir. 4 Hafta-
lığa kadar kuzu mortalitesi; 2.0 - 2.9 Kg. arasında olanlarda % 53.3, doğum ağırlığı 5.0 - 5.9 Kg. arasında olanlarda % 10.5 ve doğum ağırlığı 6.0 - 6.9 arasında olanlarda % 0.0 olarak hesaplanmıştır. Mortalite derecesi erkeklerde dişilerden daha az ve tek doğanlarda çok doğanlardan daha az olmuştur. Doğum ağırlığının katılım derecesi 0.074 ve 12 aylık canlı ağırlıkların katılım derecesi 0.490 olarak tesbit edilmiştir. Doğum ağırlığı ile süt kesim ağırlığı arasındaki fenotipik korelasyon 0.192, süt kesim ağırlığı ile 12 aylık canlı ağırlık arasındaki fenotipik korelasyon 0.331 ve doğum ağırlığı ile 12 aylık canlı ağırlık arasındaki fenotipik korelasyon 0.164 olarak bulunmuştur.

Dr. Mehmet ÖRKİZ

Bekedam, M. (1967) - Texel koyunlarında gelişim ve beden ağırlığı. - A.B.A. (2578), Vol : 36, No. 3, Sept. 1968

Deneme çiftliğinde doğan tek, ikiz ve üçüz Texel kuzularının doğum ağırlıkları sıra ile 5.32, 4.25 ve 3.68 olarak tesbit edilmiştir. Bunların erkeklerinde doğum ağırlığı ortalaması 4.81 dişilerde 4.23 Kg. olarak bulunmuştur. Hepsinde genel doğum ağırlığı ortalaması 4.46 Kg. olmuştur. 150 güne kadar günlük ağırlık kazancı tek doğan erkek kuzularda 295 ve tek doğan dişi kuzularda 242 Gr.,

ikiz doğan erkek kuzularda 252 ve ikiz doğan dişi kuzularda 229 Gr. olarak hesaplanmıştır. Bir yaşından küçük koyunların sifata alınmaları tavsiye edilmemiştir. Denemeye alınan kuzuların 1 yaşında yıllık yapağı verim ortalaması 5 Kg. olarak, 1 yaşından büyük kuzuluktan çıkmış koyunlarda yıllık yapağı verim ortalaması 5.3 Kg. olarak tesbit edilmiştir.

Dr. Mehmet ÖRKİZ

Bekedam, M. (1969) - Hollanda'da Koyun Yetiştiriciliği ve Texel Koyunu A.B.A. (385), Vol : 38,1, March 1970

Koyun yetiştiriciliği Hollanda için pek önemli değildir. 1967 de her çağdan 525,000 baş koyun mevcudu olup bunun tahminen 256,000 başı anaç bulunmaktaydı. Mevcudun % 80 den fazlası Texel adasında ve sahil bölgelerde yetiştirilmekte olup ortalama 23 başlık 22,000 sürü tesbit edilmiştir. Texel ırkı başlıca et verimi için yetiştirilmektedir. 1968 de tahminen % 75'i ihraç edilmiştir. Longissimus dorsi kasının bölgeyi kaplama nisbeti % 47.3, yüzeyi de 12.2 cm² olarak hesap edilmiştir. Kuzuların kesim ağırlığı 17 Kg. dan azdır. Bununla beraber birçokları yazın beslenilmiş olduğundan 18 - 25 Kg. lık kesim ağırlığı göstermektedirler. Ortalama yapağı verimleri 5.0 kg. dır, fakat incelik yönünden bir seleksiyon yapılmamıştır. Ergin dişilerin canlı ağırlığı 80.0 Kg. dır. İki ve daha yukarı yaştaki dişilerin ortalama doğan kuzu verimi 1.84, ergin çağa kadar yaşayan kuzu verimleri ise 1.71 dir. Bir yaşlı anaçlarda aynı verimler sırasıyla : 1.39 ve 1.16 dır. Genç koyunlar ekseriya 7 - 8 aylık iken koç'a verilmektedirler.

Dr. Faruk İMERYÜZ

Badreldin, A.L., Marai, I.F.M. (1968) - Barki, Merinos, Ossimi ve Texel koyunlarında gömlek tipi ile yapağı folikül gelişmesinin ilişkileri - A.B.A. (423), Vol : 38 : 1.

Prekoz merinos, Texel, Ossimi ve Barki ırklarından 5 er koyundan, doğumda 6 aylıkta ve 12 aylıkta kaburga nahiyesininin ortasından deri nünuneleri alınmıştır. Yapağı folikül kökünün derinliği ve uzunluğu yerli ırklarda, merinos ve texel'lere kıyasla daha büyük tesbit edilmiştir. Fakat bu özellik, doğumda Texel koyunlarında Ossimilerden önemli nisbette daha büyük bulunmuştur. Bu dört ırkta 3 yaşına kadar foliküllerin uzunluk ve derinlikleri incelenmiş olup bunlar üzerine yaşın etkidiği bildirilmektedir. Doğumda mm²

deki toplam folikül adedi : merinoslarda 45.5, Texellerde 40.7, Os-similerde 30.6 ve Barkilerde 33.4 olarak bulunmuştur. Altı aylıkta aynı adetler ırk sırasıyla 42.2, 24.4, 16.4 ve 17.4 olmuş, 12 aylıkta ise yine sırasıyla 36.1, 22.4, 13.7 ve 15.0 olarak tesbit edilmiştir. Bir primer foliküle düşen sekonder folikül adedi (S/P) : doğumda ırk sırasıyla 2.2, 3.2, 1.0 ve 1.6 adet; 6 aylıkta 6.7, 3.8, 3.2 ve 3.2 adet; 12 aylıkta da 9.7, 4.0, 3.2 ve 3.2 adet olarak tesbit edilmiştir. Deri-deki sekonder folikül kesafeti ferdi yapağı veriminin tayininde önemli faktördür.

Dr. Faruk İMERYÜZ

Salerno, A., Malossini, F. (1968) - Sopravissana, Würthemberg, Ile de France ve Berrichon koyunlarında süt verimi ile ilk aylardaki laktasyon durumları - A.B.A. (1424), Vol. 38 : 2.

1964/65 ve 1965/66 yıllarında 24 baş Sopravissana, 25 baş Würtemberg, 22 baş Ile de France ve 30 baş Berrichon koyununda ilk 90 günlük süt verimleri üzerinde çalışılmıştır. Süt verimleri, kuzuların emmeden önce ve sonra tartılmalarıyla tesbit edilmiştir. Ayrıca 10 baş ikiz doğuran fakat bir kuzu emziren Sopravissana koyunu da bu çalışmada kullanılmıştır. Erkek kuzuya sahip olan koyunların süt verimleri, yukarıda bildirilen ırk sırasıyla şöyledir : (parantez içindeki değerler varyasyon emsalini göstermektedir). 81.2 Kg. (10.17), 86.1 Kg. (14.28). 72.2 Kg. (6.93), ve 69.1 Kg. (23.31); dişi kuzuya sahip olan koyunların süt verimleri de yine sırasıyla 66.4 Kg. (11.14), 92.7 Kg. (19.08), 66.6 Kg. (16.35). ve 72.0 Kg. (17.61) dir. İkiz kuzuya sahip koyunların süt verimleri de 94.8 (11.76) Kg., 131.9 (11.33) Kg., 118.1 (9.42) Kg., ve 92.5 (4.30) Kg. olarak tesbi edilmiştir. Tek doğumlarda laktasyonun en üst seviyesine, Sopravissana ırkında 16 - 18 inci günde, Würtemberg'lerde 10 - 12 nci günde, Ile de Franceler'de 7 - 9' ncu günde ve Berrichon ırkında da 13 - 15 nci günde erişilmiştir. Bu günlerdeki ortalama süt verimleri ırk sırasıyla 1.54 Kg., 2.11 Kg. 1.74 Kg. ve 1.44 Kg. bulunmuştur. Süt verimine, doğum ağırlığının, doğan kuzu sayısının ve kuzulamadan sonra koynun canlı ağırlığının etkilediği görülmüştür. Kuzuların cinsiyeti ile yaşayan kuzu adedinin süt verimine önemli oranda etki ettiği tesbit edilmiştir.

Sopravissana ve Würtemberg'lerde süt kesiminden sonraki süt verimi, erkek kuzu doğuranlarda 26.4, 35.2 Kg., dişi kuzu doğuran-

larda 22.4, 24.2 Kg. ve ikiz doğuranlarda ise 28.7, 35.8 Kg. bulunmuştur. Süt kesiminden önceki ve sonraki süt verimleri arasında 0.53 nisbetinde bir korelasyon tesbit edilmiştir.

Dr. Faruk İMERYÜZ

Schande, J., Berek, S. (1961) — Ile de France ırkı ile Tsigai koyunlarının islahı - A.B.A. (1067), Vol. 30 : 2.

Macaristan'da Tsigai koyunlarla II e de France koçlar melezlenmiştir. Ile de Francelerin gömlek ağırlığı 4.27 - 4.86 Kg., Tsigailerinki ise 2.5 - 3.0 Kg. dir. 3/4 ve 7/8 kan melez mahsullerin ortalama yapağı verimleri ise sırasıyla : 4.66 ve 5.24 Kg. olarak tesbit edilmiştir. Yapağı incelik kalitesi Tsigailerde 36 - 56'S olup 1/2 ve 3/4 kan melezlerde 58'S bulunmuştur. Süt kesiminden sonra 100 günlük dönemde Tsigai koyunlardan 40 - 43 litre, melezlerden 37 - 39 litre süt elde edilmiştir. Melezler, Tsigailere nazaran daha iyi karkas ve yüksek oranda et vermişlerdir. Melezlerin hastalıklara karşı mukavemetleri de Tsigailer gibi iyi bulunmuştur.

Dr. Faruk İMERYÜZ